

Nr 112.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om upphävande av de i statens allmänna avlöningsreglemente förekommande undantagsbestämmelserna beträffande lärare vid högre kommunala skolor.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arrhén* (I: 282) och den andra inom andra kammaren av herr *Nestrup* (II: 371), har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utarbetande av bestämmelser, som upphäva de i statens allmänna avlöningsreglemente förekommande undantagsbestämmelserna beträffande lärare vid högre kommunala skolor.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionerna följande.

Statens allmänna avlöningsreglemente äger enligt 1 § Saar tillämpning beträffande bl. a. lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor (de högre kommunala skolorna).

Denna bestämmelse gäller dock icke undantagslöst. Sålunda skall t. ex. enligt särskilda bestämmelserna till 41 § Saar angående sjukvård från det belopp, varmed ersättning av statsmedel eljest skolat utgå, där ej är frågan om olycksfall i tjänsten, avdrag ske med ett belopp av 100 kronor för redovisningsår, som skall åvila tjänstemannen.

Icke heller skola bestämmelserna i 33 § Saar i vad de gälla ersättning för flyttningskostnader tillämpas vid de högre kommunala skolorna i vidare mån än beträffande tjänsteman, som förflyttas på grund av omorganisation av den skolform, han tillhör, eller vid indragning av övertalig lärartjänst eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan.

Även på andra punkter innehåller Saar undantagsbestämmelser avseende lärare, anställda vid högre kommunala skolor.

Då det framstår som önskvärt, att de kommunala skolorna — bl. a. av rekryteringshänsyn — kunna erbjuda sina lärare samma villkor som de statliga, får jag härmed föreslå, att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t måtte utarbeta ändrade bestämmelser i berörda avseende.

Över förevarande motioner ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *skolöverstyrelsen* och *statens lönenämnd* avgivit yttranden, vilka bifogas detta utlåtande (*Bilagor A och B*).

Utskottet förbiser visserligen icke, att de i motionerna avsedda undantagsbestämmelserna för lärare vid högre kommunala skolor kunna verka hämmande för dessa skolor i konkurrensen med de statliga läroverken om tillgängliga lärarkrafter. Såsom skolöverstyrelsen framhållit gälla emeller-

tid motsvarande undantagsbestämmelser åtminstone delvis även vid andra skolformer än de högre kommunala skolorna. Med hänsyn härtill samt i övrigt på de av statens lönenämnd anförda skälen finner sig utskottet icke kunna tillstyrka en framställning till Kungl. Maj:t i det syfte, som i motionerna angives.

Utskottet får förty hemställa,

att motionerna I: 282 och II: 371 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 april 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 111.

Reservation

av herr *Arrhén*.

Bilaga A.

Till riksdagens statsutskott.

Sedan Kungl. Maj:t den 18 februari 1952 anmodat Kungl. Skolöverstyrelsen att före den 1 april 1952 till statsutskottet avgiva utlåtande över motionerna nr 282 i första kammaren och nr 371 i andra kammaren, får överstyrelsen anföra följande.

Överstyrelsen hänvisar till bilagda sammanställning¹ över de i statens allmänna avlöningsreglemente och tilläggsbestämmelserna till avlöningsreglementet förefintliga särbestämmelserna för lärare vid de högre kommunala skolorna.

Vidkommande de i motionerna särskilt angivna skillnaderna får överstyrelsen beträffande den s. k. självriskan vid bestämmande av *sjukvårdsersättning* meddela, att frågan härom avhandlats i 1941 års lärarlönesakkunnigas den 9 februari 1942 avgivna betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente (SOU 1942:9 sid. 81 ff). Bestämmelser om sådan självrisk ha sedermera influtit i avlöningsreglementet för folkskolan (SFS 1942:619 och 1948:437) och i avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor etc. (SFS 1951:615) samt gälla jämväl vid de högre kommunala skolorna, privatläroverken, fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, sinnesslöskolorna och epileptikerskolorna på grund av särskilda bestämmelser i statens allmänna avlöningsreglemente (SFS 1951:492). I avlöningsreglementet för övningslärare (SFS 1951:386) 20 § stadgas, att lärare skall erhålla sjukvård eller sjukvårdsersättning enligt de grunder, som gälla för andra lärare vid den skola, där han är anställd. I yttrande över betänkande med förslag angående överstyrelsens organisation (SOU 1951:29) ha styrelserna för Sveriges folkskolläraryrkeförbund och Sveriges folkskolläraryrkeförbund hävdad, att frågan om sjukvård för folkskolans lärare borde lösas på samma sätt som för andra statsavlönade befattningshavare, men i underdånigt utlåtande den 13 november 1951 angående skolöverstyrelsesakkunnigas betänkande har överstyrelsen förklarat sig icke beredd att då upptaga nämnda fråga om ändrade grunder för ifrågavarande sjukvårdsförmåner. Frågan är icke berörd i det vid Kungl. Maj:ts proposition den 7 mars 1952 (nr 149) angående omorganisation av överstyrelsen m. m. fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden.

Beträffande omfattningen och kostnaderna för läkarvård må anföras, att vid de högre kommunala skolorna funnos höstterminen 1949 1 303 ordinarie, extra ordinarie och extra lärartjänster och att för budgetåret 1949/50 57 lärare vid sådana skolor erhöles ersättning för läkarvård med tillhopa 24 101:80 kronor. För nämnda budgetår beräknas kostnaden för sjukvård vid de allmänna läroverken ha uppgått till 277 120 kronor, medan antalet till sjukvård berättigade lärare vid de allmänna läroverken höstterminen 1949 var omkring 4 400.

Vidkommande ersättning för *flyttningskostnader* må anmärkas, att tjänster vid allmänna läroverk tillsättas av statliga organ, varemot tjänster vid högre kommunala skolor — fränsett rektorstjänster — tillsättas av respektive skolas styrelse.

Beträffande båda angivna slag av ersättningar må erinras om att enhetsskolan skall bliva en kommunal institution. I samband med en omläggning av stora delar av skolväsendet från statligt till kommunalt torde be-

¹ Här ej intagen.

stämmeiserna om ifrågavarande ersättningar böra bli föremål för översyn, såvida icke frågan redan dessförinnan aktualiserats i samband med pågående tjänsteförteckningsrevision. Till överstyrelsens kännedom har kommit, att Läroverkslärarnas riksförbund torde komma att anhålla om förhandlingar angående nu ifrågavarande båda avlöningsförmåner.

I avvaktan å dylika förhandlingar är överstyrelsen icke beredd till ett ståndpunktstagande i ärendet.

Stockholm den 29 mars 1952.

NILS GUSTAV ROSÉN.

CARL WALLGREN.

Leif Gouiedo.

Bilaga B.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 18 februari 1952 har Kungl. Maj:t anbefallt statens lönenämnd att avgiva utlåtande över de likalydande motionerna nr 282 i första kammaren och nr 371 i andra kammaren. Med anledning härav får lönenämnden anföra följande.

I förevarande motioner föreslås sådana ändringar i Saar, att samma bestämmelser komma att gälla för lärare vid de högre kommunala skolorna som för statsanställda lärare. I motionerna har därvid särskilt uppmärksamats, dels att, enligt de särskilda bestämmelserna till 41 § angående sjukvård åt lärare vid högre kommunala skolor, från det belopp, varmed ersättning av statsmedel eljest skolat utgå, där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, avdrag skall ske för redovisningsår med ett belopp av 100 kronor, som skall åvila läraren, dels ock att bestämmelserna i 33 § angående flyttningsersättning icke skola tillämpas för nu berörda lärare i vidare mån än vid förflyttning på grund av omorganisation av den skolform han tillhör, indragning av övertalig lärartjänst eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan.

Vid ärendets behandling inom lönenämnden har — med hänsyn till nuvarande svårigheter inom skolväsendet — från lärarhåll särskilt framhållits önskvärdheten av att utredning kommer till stånd rörande möjligheten att utsträcka rätten till flyttningsersättning för lärare vid de högre kommunala skolorna till att omfatta jämväl befordringsfallen. Lönenämnden får emellertid erinra, att Saar tillkommit efter förhandlingar mellan 1945 års lönekommitté och tjänstemännens huvudorganisationer. Såsom lönenämnden i skilda sammanhang uttalat, anser nämnden, att frågan om ändring av bestämmelser i Saar icke bör upptagas till fristående prövning, utan bedömas i ett vidare sammanhang, exempelvis vid en kommande översyn av reglementet. Lönenämnden anser därför, att motionerna icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I avgörandet av förevarande ärende ha deltagit undertecknad samt ledamöterna Almgren, Stenvinkel, Wahlmark, Wanngård och Wikström; dock att ledamoten Wikström ej varit närvarande vid utlåtandets justering. Ledamoten Stenvinkel har avgivit särskilt yttrande, vilket bifogas.

Stockholm den 27 mars 1952.

ALLAN BROOMÉ.

Gunnar Nyström.

Särskild mening: För de högre kommunala skolorna gällde intill år 1947 ett speciellt reglemente, Avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna KK 509/1943. Detta överensstämde med civila avlöningsreglementet, dock med några särbestämmelser. Vid Saar:s tillkomst 1947 inordnades de kommunala skolorna i detta. Därvid infördes avvikelserna mellan de kommunala skolornas reglemente och civila avlöningsreglementet som särskilda bestämmelser i Saar.

Lärartjänsterna vid de högre kommunala skolorna och vid de högre statliga skolorna stå i stort sett öppna för sökande med samma utbildning. För närvarande råder en stor lärarbrist inom de flesta ämneskombinationer. De sämre ekonomiska villkor som de högre kommunala skolorna genom ovannämnda särbestämmelser erbjuda försvåra avsevärt lärarrekruteringen till dessa skolor. En ömtålig ställning intar särbestämmelserna rörande flyttningsersättning. Detta kommer därvid även att inverka vid besättningen av lediga rektorat. En lärare vid statlig högre skola, som söker och erhåller ett rektorat vid statlig högre skola, erhåller flyttningsersättning, men om han söker och erhåller ett rektorat vid en högre kommunal skola, erhåller han ingen flyttningsersättning.

I uttalandet av majoritetens av statens lönenämnd, att frågan om ändring av bestämmelser i Saar icke bör upptagas till fristående prövning, utan bedömas i ett vidare sammanhang, exempelvis vid en kommande översyn av reglementet, kan jag i detta fall ej instämma. Lärarbristen fordrar i detta fall skyndsamma åtgärder, varför jag vill tillstyrka de i motionerna framförda förslagen.

Gösta Stenvinkel.
